

показує, що нечуючі педагоги, які добре володіють словесною мовою і мовою жестів, користуються особливою повагою і любов'ю дітей із вадами слуху. У переважній більшості нечуючі вчителі працюють у спецшколах на посадах вчителя фізкультури, образотворчого мистецтва, трудового навчання та вихователя, а окремі — викладають загальноосвітні предмети.

У Національному педагогічному університеті ім. М.П. Драгоманова на заочній формі навчання було здійснено два випуски студентів із вадами слуху. Нині на стаціонарному відділенні навчаються окремі нечуючі студенти. Необхідним є розроблення спеціальних навчальних планів для такої категорії студентів.

Аналіз літературних джерел засвідчує, що у ВНЗ багатьох країн світу накопичений значний досвід навчання осіб із вадами слуху. Більше того, в деяких з них нечуючі працюють викладачами нарівні з іншими.

Відповідно до структури освіти в Україні своєрідною складовою неперервної освіти є аспірантура й докторантура. Особи з вадами слуху мають право на одержання в індивідуальному порядку наукових звань та здобуття наукових ступенів. І в цьому плані Україна не може похвалитися підготовкою фахівців вищої кваліфікації. Вона поступається перед іншими країнами світу. Тут варто згадати про навчання студентів у Московському державному технічному університеті ім. М. Баумана, одному з найпрестижніших ВНЗ серед країн СНД та зарубіжних. Тут організовано підготовку глухих з 1934 р. У 1992 р. у МДТУ створено спеціальний навчальний центр, який займається проблемами навчання нечуючих студентів на різних факультетах технічних профілів. Названий вуз підтримує тісні зв'язки з вищими навчальними закладами зарубіжних країн. Багато випускників стали видними спеціалістами. Чимало з них, закінчивши аспірантуру, здобули наукові ступені кандидата наук, багатьом присвоєні вчені звання.

І, нарешті, останньою складовою неперервної освіти є самопідготовка. Для осіб із вадами слуху це надзвичайно важливо. Адже впродовж усього життя поруч із ними не буде сурдопедагога та перекладача. Для подальшого розвитку, самовизначення, самовдосконалення й успішної соціально-трудової адаптації винятково важливу роль відіграють самоосвіта, вміння працювати самостійно, підвищення свого загального та мовного розвитку. І тут варто підкреслити, що такі вміння зумовлені ефективністю та якістю всієї системи попередньої освіти.

Отже, ідея неперервної освіти може бути успішно реалізованою і стосовно осіб із вадами слуху — за певних соціально-педагогічних умов, створених у нашій країні.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Державна* національна програма "Освіта" (Україна XXI століття).— К.: Райдуга, 1994.
2. *Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР "Про освіту"*.— К.: Генеза, 1996.

3. *Закон* України "Про загальну середню освіту" // Інформаційний збірник МО України.— К.: Педагогічна преса, 1999.— № 15.
4. *Державна* національна програма "Діти України".— К.: ВІПОЛ, 1993.
5. *Положення* про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат (школа, клас) України для дітей з вадами фізичного або розумового розвитку.— К.: МО України, 1993.
6. *Концепція* спеціальної освіти осіб з фізичними та психічними вадами в Україні на найближчі роки та перспективу.— К.: ВІПОЛ, 1996.

І.В. БЕССОНОВА,

кандидат педагогічних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ СТУДЕНТІВ З ВАДАМИ СЛУХУ

В статтє рассматриваются вопросы организационно-методологических аспектов обучения иноязычному общению слабослышащих студентов. Даются научно-методические рекомендации организации процесса обучения студентов с нарушениями психофизиологических возможностей слухового аппарата.

It is shown the ways of organization and methodology of teaching foreign languages the students with different problems of hearing; the ways of motivation and individual reproach to the training of disabled students, the role of teacher during the process of education.

Методика навчання іноземним мовам, спираючись на методичну базу, враховує соціально- та індивідуально-психологічні особливості, а також взаємовідносини студентів, студентів з викладачами, сучасні лінгводидактичні дані і повноцінні матеріально-технічні засоби нового покоління (комп'ютерні класи, мультимедійні системи тощо). Беручи до уваги світові тенденції щодо особистісних якостей та здібностей викладачів і методистів, вони повною мірою адекватні важким і трудомістким завданням, які постають у процесі навчання іноземним мовам, особливо щодо студентів із вадами слуху.

Навчання іноземним мовам таких студентів повинно бути направлено на формування вмінь мовленнєвої поведінки останніх у цілях, що наслідують комунікативну діяльність в її незмінних, природних формах. При цьому необхідно враховувати особливості психофізичного розвитку, периферичні порушення слухового аналізатору студентів, що навчаються.

Створення та розвиток рецептивного спілкування в навчально-виховному процесі базуються на різноманітних формах предметної діяльності, що впливає на формування мотиваційно-збуджувальної сфери слабочуючої

особистості, оскільки кожний мовний вчинок як рецептивний, так і репродуктивний, здійснюється в конкретній обстановці і для вирішення конкретних життєвих завдань. Саме абстрактність, безпредметність навчальної мовної діяльності, відсутність інтересу і мотивації навчання іноземним мовам є, на думку психологів і психолінгвістів, однією з перешкод на шляху до оволодіння спілкуванням слабочуючими студентами.

Плодотворність і практична цінність вивчення іноземних мов досягається тільки при широкому уявленні в навчально-виховному процесі культури народу, мова якого вивчається. Це означає, що зміст навчання іноземним мовам повинен включати в себе реалії соціокультурної, політичної, економічної та інших складових життя народу — носія мови. По суті, повинна бути створена соціально-культурна мікроатмосфера тренування в навчальному колективі в умовах природного застосування даної мови як засобу навчання.

Завданням методики є пошук засобів спілкування, предметної та рецептивної діяльності студентів із вадами слуху.

Рушійною силою в навчанні слабочуючих є насамперед правильна з науково-методичної точки зору організація практичних занять, на яких проводиться спілкування з предметною діяльністю, де задаються всі необхідні компоненти: мета, мотив, зміст, форма, партнери та умови завдання.

По-перше, треба врахувати емоційно-психічний стан студентів, а саме міміко-жестове спілкування, яке виникає в зв'язку з обмеженням мовленнєвого спілкування.

Постановка специфічних вправ, ролевих ігор, спеціальних словників, спираючись на графічні зразки, використання новітніх технологій навчання — передумови успішного оволодіння студентами з вадами слуху необхідної лексико-граматичної інформації.

По-друге, треба підтримувати на практичних заняттях високу мотивацію слабочуючих не тільки віддаленими кінцевими цілями оволодіння іноземною мовою, а й цікавим змістом, гарними формами і характером повсякденної навчальної діяльності.

По-третьє, створення на заняттях та інших формах навчального процесу атмосфери радості, психологічного комфорту, співпраці і доброзичливості, відчуття успіху, подолання сором'язливості через свою недугу, бар'єру страху, що є необхідним для нормального людського спілкування.

Реалізація цих положень можлива лише при створенні навчальної атмосфери даної мови, імпонуючої реальним умовам її функціонування. Така атмосфера створюється з сукупності компонентів: ефективного проведення навчального процесу на основі комунікативних завдань, в тому числі на ігровому підході, на сучасних нових технологіях навчання, на технічних засобах нового покоління. Таким чином, вона включає в себе методи, способи та прийоми використання технічних та нетехнічних засобів для ефективного результату та активізації навчального матеріалу, моделювання комунікативних ситуацій на заняттях, а також врахування порушень психофізичного розвитку студентів з вадами слуху. Надзвичайно важливе

значення при цьому має проведення занять в мікропідгрупах, чисельність яких має не перевищувати 5 осіб.

Важливим, а інколи й вирішальним значення у навчанні іноземним мовам слабочуючих студентів має яскрава особистість викладача, який в процесі ділового та неофіційного спілкування зі студентами з вадами слуху демонструє високі зразки професіоналізму, моральності, громадянської зрілості, етичної та естетичної культури, організованості. Викладач являє собою зразок терпіння, доброти, гуманності, справедливості, розуміння та любові до студентів і своєї спеціальності.

Підсумовуючи все сказане необхідно ще раз підкреслити важливі моменти організаційної та науково-методичної роботи зі студентами з вадами слуху:

1. Продовжити термін навчання студентів при збільшенні кількості годин на навчання іноземним мовам.
2. Організувати підгрупи слабочуючих студентів у кількості не більше п'яти осіб.
3. Використовувати принцип індивідуального підходу до навчання іноземним мовам слабочуючих.
4. Використовувати міжнародний словник міміко-жестового спілкування.
5. Посилити використання зорового каналу сприйняття інформації.
6. Організувати індивідуальну систему навчання студентів із вадами слуху.
7. Спіратись на новітні технології та сучасні методики.
8. Готувати викладачів, спроможних працювати з даним контингентом студентів, встановити їм необхідні пільги.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Вейстурд Н.Л., Кузьмина Е.В.* Роль индивидуальных особенностей учащихся при обучении иноязычному устноречевому общению // ИЯШ.— 1999.— № 1-2.
2. *Фридман Л.М., Кулагина И.Ю.* Психологический справочник учителя.— М.: Просвещение, 1991.
3. *Ukr. A. Curse in language teaching: Practice and Theory* — Cambridge University Press, 1997.
4. *Ніколаєва С.Ю., Шерстюк О.М.* Рівні володіння іншомовним мовленням // Іноземні мови.—2000.— № 4.
5. *Гапова С.В.* Дискусія як вправа для навчання вільного спілкування іноземною мовою // Іноземні мови.— 1999.— № 4.
6. *Мильруд Р.П.* Навыки и умения в обучении иноязычному говорению // ИЯШ.— 1999.— № 1.
7. *Мельник Е.Ю.* К вопросу об установках в обучения иностранным языкам по интенсивной методике // Іноземні мови.— 1999.— № 3.
8. *Зимняя И.А.* Педагогическая психология: Учебник для вузов.— М.: Логос, 2000.
9. *Voronka Z.* Active Methods of Teaching Spoken English // Іноземні мови.— 1995.— № 2.
10. *English through Communication.* Книжка для вчителя / Кол. авт. під керівництвом Н.К. Скляренко.— К.: Освіта, 1998.